

Такое предложение обеспечивает разработку новых технологических устройств при значительной экономии финансовых ресурсов. ■

ЛИТЕРАТУРА

1. Трифилова А. А. Управление инновационным развитием предприятия / А. Трифилова // Финансы и статистика, – М., 2003. – 176 с.
2. Гальчинський А. С. Інноваційна стратегія українських реформ / А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, А. К. Кінах, В. П. Семиноженко. – К.: Знання України, 2002. – 326 с.
3. Інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Бизнес № 8 от 25.02.2013. – С. 23 – 24.
5. Кононенко В. Г. Высокоскоростное формоизменение и разрушение металлов / В. Г. Кононенко. – Х.: Вища шк., 1980 – 232 с.
6. Кривцов В. С. Импульсная резка горячего металла / В. С. Кривцов, А. Ю. Боташев, А. Н. Застела и др. – Х.: Нац. аэрокосм. ун-т «Харьк. авиац. ин-т», 2005. – 476 с.
7. Солодченко И. Учет затрат на научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы / И. Солодченко // Бухгалтерия (право, налоги, консультации). – 2000. – № 47 (410) – С. 57 – 59.
8. Липатов А. «Научная бухгалтерия» / А. Липатов // Бухгалтерия (право, налоги, консультации). – 2000. – № 47 (410) – С. 59 – 65.
9. Божко Д. В. Особенности формирования структуры подготовки производства высокотехнологичной техники / Д. В. Божко, В. П. Божко // Радіоелектронні і комп'ютерні системи: науково-технічний журнал Нац. аэрокосм. ун-та «ХАІ». – Вип. 1 (20). – Х., 2007. – С. 82 – 87.

REFERENCES

- Biznes*, February 25, 013.
- Bozhko, D. V., and Bozhko, V. P. "Osobennosty formirovaniya struktury podgotovki proizvodstva vysokotekhnologichnoi tekhniki" [Features of formation of the structure of production of high-tech training]. *Radioelektronni i komp'uterni systemy*, no. 1(20) (2007): 82-87.
- Halchynskyi, A. S. and others. *Innovatsiina stratehiia ukrainskykh reform* [Innovation Strategy Ukrainian reforms]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2002.
- "Informatsiia Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy" [Source: State Statistics Service of Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Kononenko, V. G. *Vysokoskorostnoe formoizmenenie i razrushenie metallov* [High-speed forming of metals and destruction]. Kharkiv: Vishcha shkola, 1980.
- Krivtsov, V. S., Botashev, A. Yu., and Zastela, A. N. *Impulsnaia rezka goriachego metalla* [Pulse cutting hot metal]. Kharkiv: Khark. aviats. in-t, 2005.
- Lipatov, A. "Nauchnaia bukhgalteriiia" [Science accounting]. *Bukhgalteriiia (pravo, nalogi, konsultatsii)*, no. 47(410)-C (2000): 59-65.
- Solodchenko, I. "Uchet zatrat na nauchno-issledovatel'skie i opytно-konstruktorskie raboty" [Accounting for the costs of research and development work]. *Bukhgalteriiia (pravo, nalogi, konsultatsii)*, no. 47(410)-C (2000): 57-59.
- Trifilova, A. A. *Upravlenie innovatsionnym razvitiem predpriiatiia* [Management of innovative development company]. Moscow: Finansy i statistika, 2003.

УДК 657.42

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

НАБОК Є. В.

УДК 657.42

Набок Є. В. Аналіз особливостей розвитку машинобудівної галузі України

У статті проаналізовано сучасний стан машинобудівної галузі України. Проведено аналіз обсягу виробництва машинобудування. Розглянуто динаміку структури промисловості та динаміку інвестицій в основний капітал машинобудівельної галузі України. Проаналізовано експорт та імпорт товарів машинобудівної промисловості. Розглянуто причини, які вплинули на розвиток машинобудівельних підприємств. Виявлено проблеми, з якими стикаються вітчизняні машинобудівні підприємства. Запропоновано шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції машинобудівельної промисловості підприємств України. Доведено, що розвиток машинобудівельних підприємств є необхідною передумовою формування потенціалу розвитку країни в цілому. На основі проведеного аналізу наведено основні сучасні характеристики машинобудівельної галузі України.

Ключові слова: машинобудування, основні засоби, конкурентоспроможність.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 13.

Набок Євгенія Валеріївна – аспірантка, Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського (вул. Першотравнева, 20, Кременчук, 39600, Україна)

УДК 657.42

UDC 657.42

Набок Е. В. Анализ особенностей развития машиностроительной отрасли Украины

Nabok Ye. V. Analysis of Specific Features of Development of Engineering Industry in Ukraine

В статье проанализировано текущее состояние машиностроительной отрасли Украины. Проведен анализ объема производства машиностроения Украины. Рассмотрены динамика структуры промышленности и динамика инвестиций в основной капитал машиностроительной области Украины. Проанализирован экспорт и импорт товаров машиностроительной промышленности Украины. Рассмотрены причины, повлиявшие на развитие отечественных машиностроительных предприятий. Выявлены проблемы, с которыми сталкиваются машиностроительные предприятия. Предложены пути повышения конкурентоспособности продукции машиностроительной промышленности предприятий Украины. Доказано, что развитие машиностроительных предприятий является необходимой предпосылкой формирования потенциала развития страны в целом. На основе проведенного анализа указаны основные современные характеристики машиностроительной области Украины.

Ключевые слова: машиностроение, основные средства, конкурентоспособность.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Библ.:** 13.

Набок Евгения Валериевна – аспирантка, Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского (ул. Первомайская, 20, Кременчуг, 39600, Украина)

The article analyses the current state of engineering industry in Ukraine. It conducts analysis of the volume of production of engineering in Ukraine. It considers dynamics of the structure of industry and dynamics of investments into fixed assets of engineering industry in Ukraine. It analyses export and import of goods of the engineering industry. It considers reasons that influenced development of domestic engineering enterprises. It reveals problems of engineering enterprises. It offers ways of increase of competitiveness of products of engineering industry of Ukrainian enterprises. It proves that development of engineering enterprises is a necessary prerequisite of formation of potential of the country's development in general. It marks main modern characteristics of engineering industry in Ukraine on the basis of the conducted analysis.

Key words: engineering, fixed assets, competitiveness.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Библ.:** 13.

Nabok Yevgeniya V. – Postgraduate Student, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskiy National University (vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine)

Машинобудуванню як фондоутворюючій галузі належить ключова роль у забезпеченні конкурентноспроможності продукції вітчизняних товаровиробників на внутрішньому і зовнішньому ринках.

У 1990 р. у структурі промисловості України машинобудування складало 30,5%. Однак у 2011 р. найбільшу частину в промисловості займає металургія – 24,0%, харчова – 11,8% та паливо – 11,8%, а частка машинобудування лише 11,1 % [2]. Починаючи з 1992 р., відбулося падіння виробництва, особливо в галузі машинобудування, яке супроводжувалося масовим закриттям багатьох великих та малих машинобудівних заводів.

Обґрунтування пріоритетів розвитку вітчизняного машинобудування сприятиме відновленню його ролі як локомотива економічного зростання України та забезпеченню модернізації економіки держави загалом. Тому доцільним є розглянути причини, які вплинули на розвиток машинобудівельних підприємств.

Широке коло питань, пов'язаних із сучасним станом підприємств машинобудування в Україні, розглянуто в працях вітчизняних та зарубіжних учених-економістів. Серед них роботи таких дослідників, як Ковальчук М. Б. [3], Малащук Д. В [4], Шкільнюк О. М. [5] та ін. Питання визначення завдань і необхідних заходів для перетворення машинобудування на конкурентоспроможну інноваційну галузь, що динамічно розвивається, потребує подальшого вивчення. Це і актуалізує мету нашого дослідження.

Метою статті є аналіз сучасного стану, умов функціонування та особливостей подальшого розвитку машинобудування України.

Україна володіє величезним машинобудівельним комплексом, до якого належать 11073 підприємства, з яких 136 – великих, 1750 – середніх, 9187 – малих з виробництва машин, устаткування, приладів, апаратури, транспортних засобів. Тут сконцентровано понад 15%

вартості основних засобів, майже 6% оборотних активів вітчизняної промисловості та понад 22% кількості найманих працівників [2].

В Україні питома вага машинобудування у промисловій структурі протягом 2005 – 2011 рр. становить 10,6 – 11,6% [2], що значно менше, ніж у розвинутих країнах (понад 30%). Це є основною причиною відставання вітчизняної промисловості за технічним рівнем від розвинутих країн.

Проаналізуємо сучасний стан машинобудівельної галузі в Україні. Дослідження доцільно проводити за напрямками:

1. Аналіз обсягу виробництва машинобудування.
2. Аналіз інвестицій в основний капітал машинобудування.
3. Аналіз експорту товарів машинобудівної промисловості.
4. Аналіз імпорту товарів машинобудівної промисловості.

Машинобудування в Україні є однією з галузей промисловості, які найбільше постраждали внаслідок світової фінансово-економічної кризи (*табл. 1*).

Обсяги реалізованої продукції машинобудівної промисловості у 2009 р. знизилися на 29,5 %. У 2010 р. темп зростання обсягів реалізованої продукції становив 18,6%, що менше середньорічного темпу за 2003 – 2007 рр. (33,0%). Проте у 2011 р. даний показник, порівняно з 2010 р., збільшився на 13,9%. Відновлення обсягів виробництва машинобудівної промисловості не відбулось, причинами чого є залежність машинобудівельних підприємств і споживачів їхньої продукції від доступу до кредитних ресурсів, повільне введення в дію основних фондів, низький рівень інвестиційної та інноваційної активності машинобудівельних підприємств.

Скорочення виробництва у машинобудуванні та інших галузях промисловості спричинено дією таких основних факторів:

Таблиця 1

Зростання (падіння) обсягів реалізованої промислової продукції в Україні (% до попереднього року)

Показник	Рік									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Добувна промисловість	112,7	131,3	133,8	116,0	125,0	152,2	78,4	150,5	137,3	
Виробництво харчових продуктів	125,7	128,7	120,4	112,4	128,1	127,2	114,1	93,2	114,6	
Легка промисловість	118,5	122,7	107,4	122,2	114,8	116,6	91,6	88,5	116,9	
Оброблення деревини	132,1	132,4	124,1	119,8	130,1	117,1	93,7	92,9	128,8	
Целюлозно-паперове виробництво	126,2	137,1	117,5	116,1	124,4	122,3	107,7	84,6	109,0	
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	136,7	170,1	121,1	99,7	119,7	125,9	81,3	131,8	103,4	
Хімічна та нафтохімічна промисловість	139,3	134,7	120,9	116,9	124,6	126,6	87,2	116,0	142,1	
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	123,5	137,2	128,9	135,6	149,7	124,9	69,9	103,7	125,9	
Металургійне виробництво	138,3	161,4	110,6	116,8	130,5	128,3	70,0	133,9	120,6	
Машинобудування	143,4	152,5	111,4	115,2	143,1	123,8	70,5	118,6	132,5	
Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	108,3	110,7	114,0	135,6	129,0	124,7	110,6	85,8	132,4	

Джерело: [2].

- ✦ втрата зовнішніх ринків збуту (у зв'язку з поглибленням світової фінансової кризи відбулося світове скорочення виробництва у ряді країн через скорочення попиту);
- ✦ скорочення обсягів фінансування з усіх джерел;
- ✦ девальвація гривні.

Розвиток машинобудівельних підприємств в Україні уповільнює низка проблем, з якими вони стикаються. Серед яких:

- ✦ нерозвиненість інфраструктури внутрішнього ринку, а саме: відсутність реального моніторингу, дистриб'юторської системи та фінансового лізингу;
- ✦ застарілість основних засобів (негативно впливає на конкурентоспроможність, якість та собівартість продукції);
- ✦ недостатність обігових коштів, недосконалість механізму кредитування;
- ✦ залежність вітчизняних підприємств від постачання деталей та комплектуючих виробів з інших країн;
- ✦ обмежений внутрішній попит на вітчизняну продукцію;
- ✦ недостатній контроль з боку держави за діяльністю монополістів і посередників (призводить до значного зростання вартості матеріалів, енергоресурсів та комплектуючих виробів) [11, 12, 13].

Однією з головних причин технологічної відсталості машинобудівних підприємств є значне збільшення морального і фізичного зносу основних фондів і низькі темпи їхнього оновлення. Низький рівень інвестицій в основний капітал призводить до масштабного скорочення виробничих потужностей.

В Україні відбувається значне скорочення інвестицій в основний капітал машинобудівної промисловості. Таким чином, обсяги інвестицій в основний капітал у 2009 р. (у фактичних цінах) повернулися на рівень 2006 р. (табл. 2).

Ключовою проблемою на регіональному рівні є неефективне використання інвестиційних ресурсів, що загалом призводить до гальмування розвитку промислових підприємств. Для виходу із нестабільності в галузі машинобудування необхідно застосовувати ефективні механізми господарювання (макроекономічні та мікроекономічні).

Зазначимо, що інвестиції в основний капітал у промислово розвинутих країнах становлять близько 20% від ВВП [11]. В Україні середньорічна частка складає 20,18% (див. табл. 2). Варто зазначити, що у 2009 р. частка інвестицій зменшилась на 8%, порівняно з 2008 р., і стала складати 16,62%, що значно менше, ніж у промислово розвинутих країнах. У 2010 р. показник зменшився ще на 2,7%. Досвід розвинених країн показує, що постійні відтворювальні процеси у будь-якій національній економіці стають можливими, коли забезпечується належний рівень інвестування основного капіталу. Тобто інвестиції є джерелом ефективного розширеного оновлення основних фондів і переходу виробництва на рівень високотехнологічного розвитку. Збільшення обсягів і вдосконалення структури інвестицій в основний капітал є на сьогодні основним із найважливіших завдань економічної політики.

Для активізації інвестиційної діяльності в Україні необхідно створити умови для залучення як внутрішніх, так і іноземних інвестицій. Це зумовлює необхідність розроблення стійкої інвестиційної політики, спрямова-

Таблиця 2

Динаміка інвестицій

Показник	Рік										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Інвестиції в основний капітал підприємств, у факт. цінах, млн грн	-	37178	51011	75714	93096	125254	188486	233081	151777	150667	209130
ВВП, у факт. цінах, млн грн	204190	225810	267344	345113	441452	544153	720731	948056	913345	1082569	1102123
Частка інвестицій в основний капітал у ВВП, %	-	16,46	19,08	21,94	21,09	23,02	26,15	24,59	16,62	13,92	18,98
Інвестиції в основний капітал машинобудування, у факт. цінах, млн грн	940	1 024	1646	2268	2251	3653	5340	6189	3564	2322	2510
Частка інвестицій машинобудування в основному капіталі, %	-	2,75	3,23	3,00	2,42	2,92	2,83	2,66	2,35	1,54	1,20

Джерело: [6].

ної на формування ефективного механізму, який забезпечував би інвестиційну привабливість в економіці. Аналіз інвестиційної діяльності показує, що хоча за останні роки і намітились певні позитивні тенденції в темпах зростання інвестицій в основний капітал, потреби країни в них ще недостатньою мірою задоволені.

Під час кризи відбулося падіння обсягів зовнішньої торгівлі товарами основних підгалузей машинобудівної промисловості.

Зокрема, у 2009 р. по відношенню до 2008 р. знизилися обсяги експорту транспортних засобів, машин та устаткування (табл. 3).

- ✦ акцентування уваги споживача на конкурентних перевагах продукції підприємства;
- ✦ надання державних гарантій і кредитування під урядові гарантії; пільгове кредитування; надання субсидій і дотацій для діяльності, пов'язаної з виробництвом експортної продукції, її просуванням на світові ринки, участю в тендерах; страхування ризиків, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю підприємств машинобудівного комплексу;
- ✦ вихід та освоєння ринків Азії, Африки та Південної Америки;

Таблиця 3

Динаміка експорту та імпорту товарів машинобудівної промисловості (млн дол. США, у фактичних цінах)

Експорт товарів машинобудування											
	Рік										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Машини та устаткування	1956	1978	2050	3001	2998	3233	5002	6234	5001	5848	5910
Темп зростання	-	1,01	1,04	1,46	1,00	1,08	1,55	1,25	0,80	1,17	1,01
Транспортні засоби	566	780	1000	2001	1820	2010	3210	4099	1755	3222	3231
Темп зростання	-	1,38	1,28	2,00	0,91	1,10	1,60	1,28	0,43	1,84	1,00
Прилади і апарати	120	150	201	300	111	112	103	115	118	108	110
Темп зростання	-	1,25	1,34	1,49	0,37	1,01	0,92	1,12	1,03	0,92	1,02
Імпорт товарів машинобудування											
	Рік										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Машини та устаткування	2046	2055	3942	4499	6239	8010	10566	13822	6003	8115	8200
Темп зростання	-	1,00	1,92	1,14	1,39	1,28	1,32	1,31	0,43	1,35	1,01
Транспортні засоби	896	990	1988	2045	3870	5642	8124	12055	2132	3888	3910
Темп зростання	-	1,10	2,01	1,03	1,89	1,46	1,44	1,48	0,18	1,82	1,01
Прилади і апарати	180	177	168	210	220	541	950	988	499	540	561
Темп зростання	-	0,98	0,95	1,25	1,05	2,46	1,76	1,04	0,51	1,08	1,04

Джерело: [6].

Основним чинником зростання експорту продукції машинобудування у 2011 р. було нарощування експорту транспортних засобів через покращення економічної ситуації у країнах СНД (основних імпортерів продукції вітчизняного машинобудування). Найбільшим споживачем товарів української машинобудівної промисловості є Російська Федерація – у 2011 р. частка експорту товарів машинобудівної галузі до цієї країни в загальному обсязі експорту товарів машинобудування склала 53,5%, або 2,859 млрд дол. США. Серед основних споживачів товарів машинобудівної промисловості України – Білорусь, Казахстан, Німеччина, Угорщина, Польща та Іран [6].

Загальне зростання обсягів імпорту товарів машинобудівної промисловості у 2011 р. по відношенню до 2010 р. відбувалось більш швидкими темпами, ніж зростання експорту, що загострює ризик нарощування негативного сальдо зовнішньої торгівлі товарами (див. табл. 3).

На основі аналізу конкурентноспроможності продукції пропонуємо:

- ✦ створенню сприятливого конкурентного середовища для підприємств машинобудівного комплексу можуть сприяти заходи, спрямовані на вдосконалення цінової, податкової, облікової політики держави: заходи, спрямовані на зниження витрат і вартості експортної продукції; удосконалення податкового обліку господарських операцій, пов'язаних зі створенням, виробництвом, просуванням і реалізацією експортної продукції високого ступеня технологічної переробки, що передбачає виділення відповідних витрат і окремі групи і пільговий механізм їх оподаткування; застосування організаційно-економічних механізмів стимулювання накопичення основних фондів з передовими техніко-економічними характеристиками і використовуваними для виконання експортної програми підприємств, удосконалення амортизаційної політики з цією частиною виробничих фондів.

На основі проведених досліджень можна зазначити такі сильні та слабкі сторони машинобудівельної галузі України, які представлені на рис. 1.

Основними сучасними характеристиками машинобудівельної галузі України є:

- 1) скорочення виробництва;
- 2) залежність машинобудівних підприємств від доступу до кредитних ресурсів;
- 3) недостатні обсяги фінансування;
- 4) високий рівень імпортової залежності;
- 5) експорт переважно в країни СНД.

Незважаючи на слабкі сторони машинобудівельної промисловості України, є реальні можливості, які свідчать про те, що розвиток машинобудування є необхідною передумовою формування потенціалу розвитку країни.

Країни – лідери з виробництва продукції машинобудування застосовують різні механізми для відновлення виробництва й забезпечення міжнародної конкурентоспроможності машинобудівної продукції. Наприклад, виробники транспортних засобів, насамперед автомобілів, здійснили масштабну переорієнтацію своїх під-

приємств на виробництво енергоефективних зразків зі зменшеною вартістю. Державна підтримка підприємств машинобудівної галузі у розвинених країнах світу переважно здійснюється шляхом надання їм фінансової допомоги та забезпечення поліпшеного доступу до кредитних ресурсів з реструктуризацією боргових зобов'язань.

ВИСНОВКИ

Отже, провівши аналіз сучасного стану машинобудування в Україні, зазначимо, що статистичні дані свідчать про негативні зрушення у машинобудівельній галузі. Ефективна діяльність підприємств машинобудівної галузі в умовах кризи полягає передусім у здатності підприємства своєчасно та конструктивно реагувати на зміни, що загрожують його нормальному функціонуванню, намагатися переналадити свій внутрішній економічний механізм так, щоб забезпечити ефективну діяльність навіть в умовах кризи. Саме від внутрішньої діяльності підприємства залежатимуть результативні показники всієї роботи підприємства. Також слід зазначити, що і держава повинна надати максимально можливу підтримку

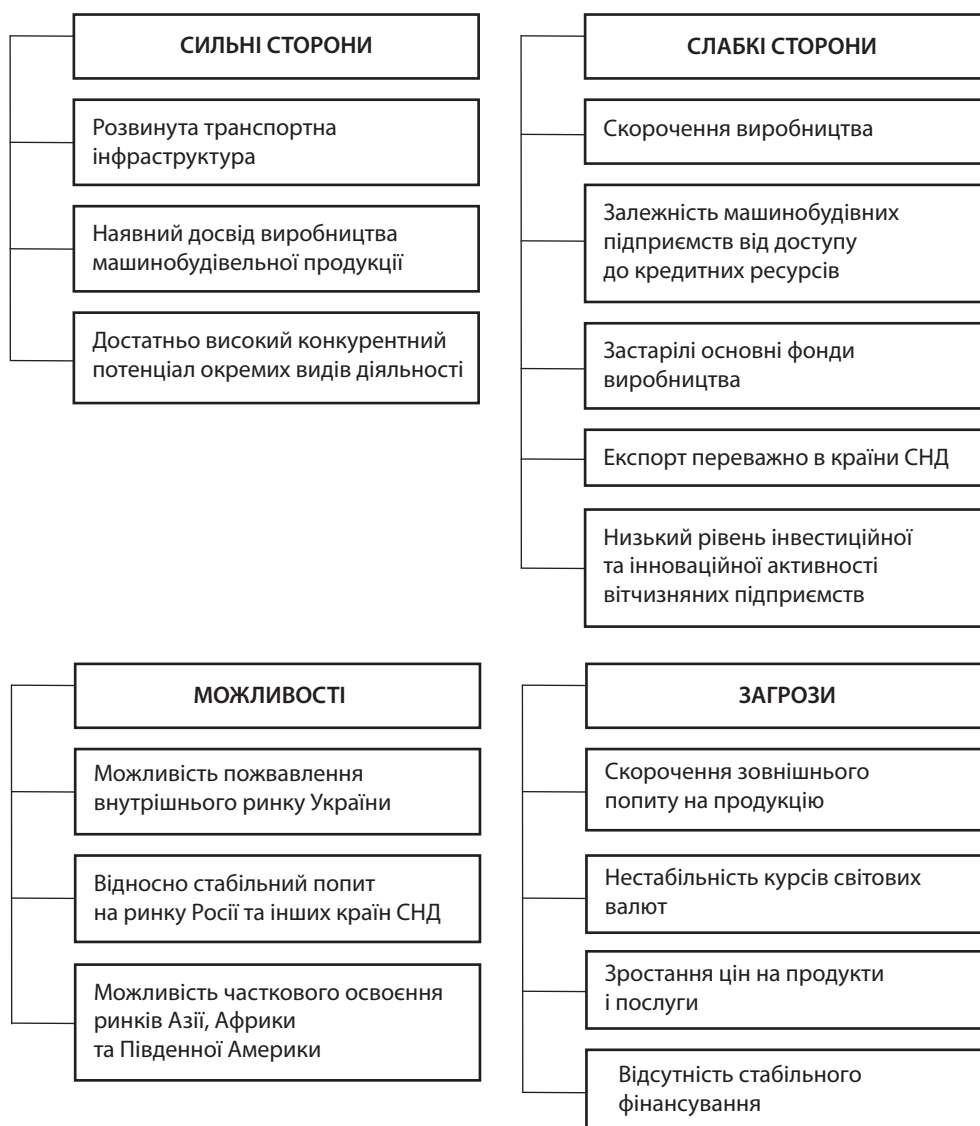

Рис. 1. Сильні та слабкі сторони машинобудівельної галузі України

Побудовано автором.

для стабільного функціонування насамперед тих підприємств машинобудівної галузі, які сьогодні знаходяться на межі ліквідації, оскільки саме ця галузь є потужним виробником промисловості нашої країни. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна програма розвитку машинобудування на 2006 – 2011 роки, затверджена Постановою КМУ № 516 від 18 квітня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.stroyrec.com.ua

2. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

3. Ковальчук М. Б. Розвиток експортного потенціалу машинобудівних підприємств: проблеми законодавчого забезпечення та підвищення конкурентоспроможності / М. Б. Ковальчук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2008. – № 6 (74). – С. 83 – 92.

4. Малащук Д. В. Україна на світовому ринку машинобудівної продукції / Д. В. Малащук // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2007. – № 1 (30). – С. 35 – 46.

5. Шкільнюк О. М. Основні напрями та пріоритети інноваційної діяльності в машинобудуванні України // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 5. – С. 100 – 105.

6. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>

7. CIA World fact book.

8. Все страны мира [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://stranymira.com/na/1176-promyshlennost-ssha.html>

9. Z-Украина аналитика статистика / Структура промышленности Украины, % (1990 и 2010 гг.) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zet.in.ua/state/ussr-ekonomika/struktura-promyshlennosti-ukrainy-1990-i-2010-gg>

10. Амоша О. Промислова політика України: концептуальні орієнтири на середньострокові перспективу / О. Амоша, В. Вишневіських, Л. Збаразька // Економіка України – 2009. – № 4. – С. 4 – 13.

11. Тарасова Н. В. Проблеми розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування / Н. В. Тарасова, В. М. Довбня // Обладнання та техніка для села: ринок, пропозиція, практика використання. – 2007. – № 6. – С. 21 – 28.

12. Кім В. В. Деякі аспекти проблем тракторо- та сільгоспмашинобудування України / В. В. Кім // Пропозиція. – 2004. – № 8, 9. – С. 92 – 94.

13. Довгунь О. С. Договірні відносини в контексті розвитку машинобудівних підприємств / О. С. Довгунь // Перспективи розвитку економіка України: теорія, методологія, практика: матеріали XIV Міжнарод. наук.-практ. конф. (26 – 27 травня 2009 р.): РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – С. 92 – 93.

Науковий керівник – Касич А. О., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Облік, аналіз і аудит», КрНУ імені Михайла Остроградського.

REFERENCES

Amosha, O., Vyshnevskykh, V., and Zbarazka, L. "Promyslova polityka Ukrainy: kontseptualni oriientyry na serednyostrokovyi perspektyvu" [Industrial Policy of Ukraine: conceptual guidelines for medium-term]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 4 (2009): 4-13.

Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy // www.ukrstat.gov.ua

"Derzhavna prohrama rozvytku mashynobuduvannia na 2006 – 2011 roky, zatverdzhena Postanovoiu KМУ № 516 vid 18 kvitnia 2006 r." [State Program on development engineering 2006 – 2011, adopted by CMU № 516 of April 18, 2006]. www.stroyrec.com.ua

Dovhun, O. S. "Dohovirni vidnosyny v konteksti rozvytku mashynobudivnykh pidpriemstv" [Contractual relations in the context of enterprise engineering]. *Perspektyvy rozvytku ekonomika Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka*. Volyn: Vezha, 2009. 92-93.

Kovalchuk, M. B. "Rozvytok eksportnoho potentsialu mashynobudivnykh pidpriemstv: problemy zakonodavchoho zabezpechennia ta pidvyshchennia konkurentospromozhnosti" [Development of export potential of enterprise engineering: Problems of legislative support and competitiveness]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 6(74) (2008): 83-92.

Kim, V. V. "Deiaki aspekty problem traktoro- ta silhosp-mashynobuduvannia Ukrainy" [Some aspects of the problems of tractors and agricultural machinery Ukraine]. *Propozytsiia*, no. 8;9 (2004): 92-94.

Malashchuk, D. V. "Ukraina na svitovomu rynku mashynobudivnoi produktsii" [Ukraine in the world market engineering products]. *Zovnishnia torhivlia: pravo ta ekonomika*, no. 1(30) (2007): 35-46.

Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen pry Prezydentovi Ukrainy. <http://www.niss.gov.ua>

Shkilniuk, O. M. "Osnovni napriamy ta priorytety innovatsiinoi diialnosti v mashynobuduvanni Ukrainy" [The main directions and priorities of innovation in engineering Ukraine]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 5 (2007): 100-105.

Tarasova, N. V., and Dovbnya, V. M. "Problemy rozvytku vitchyznianoho silskohospodarskoho mashynobuduvannia" [Problems of domestic agricultural machinery]. *Obladnannia ta tekhnika dlia sela: rynek, propozyitsiia, praktyka vykorystannia*, no. 6 (2007): 21-28.

"Z-Ukraina analitika statistika" [Z-Ukraine analytics statistics]. <http://zet.in.ua/state/ussr-ekonomika/struktura-promyshlennosti-ukrainy-1990-i-2010-gg>.